

"Evet, tevhid ve nübüvvetin ispatları, yalnız delil-i nakli ile sahih değildir. Çünkü devir lazım gelir... Eğer nübüvvet de delil-i nakli ile ispat edilirse, muhal lazım gelir." ifadelerini izah eder misiniz?

"Evet, tevhid ve nübüvvetin ispatları, yalnız delil-i naklî ile sahih değildir. Çünkü devir lâzım gelir."

"Evet, Kur'ân ve Hadisten ibaret olan naklî delillerin sıhhati, nübüvvetin sıhhat ve sıdkına bağlıdır. Eğer nübüvvet de delil-i naklî ile ispat edilirse, muhal lâzım gelir. Bunun için, Kur'ân-ı Kerim, tevhid ile nübüvveti delâil-i akliye ile ispat etmiştir. Amma haşır meselesinin hem aklî, hem naklî delillerle ispatı sahihtir." (1)

Bir şeyin bir şeye delil olabilmesi için, delil olduğu şeyin haricinde ve ondan bağımsız olması gerekir ki; ona kati ve akli delil olabilsin. Şayet delil olan şey, delil olunan şeyle ayakta duruyor, onunla sabit oluyor ise, buna mantıkta **devir** denilir ki; ispatta değeri yoktur.

Mesela; "**Kur'an, Allah'ın kelamıdır.**" sözünde, "**Delilin nedir?**" denildiği zaman, "**Allah, Kur'an'da böyle buyuruyor.**" demek ve ayetle ispat etmek "**devir**" kapsamına girer. Zira ayetin zaten Allah kelamı olmadığı iddia ediliyor, ayetin ayete delil olması devir olur. Öyle ise öncelik olarak ayetin Allah kelamı olduğu, akli ve harici deliller ile ispat olunması gerekir, ondan sonra ayet devreye girer.

Peygamber Efendimiz (asv)in sıdkı; Allah'ın varlığına harici ve akli bir delildir; devir gibi bir delil değildir. Yani "**O peygamberdir ve Allah vardır diyor ise, vardır.**" demek devir iken, Peygamber Efendimiz (asv)'in doğruluk ve dürüstlüğü devir kapsamına girmez, zira sıdk harici bir vasıftır ve herkes tarafından gözlemlenebilir bir haldir. "*Ömründe yalana tenezzül etmemiş birisinin, en önemli bir meselede yalan söylemesi mümkün değildir, öyle ise Peygamber Efendimiz tevhid davasında da doğru ve dürüştür.*" demek, gayet akli ve harici bir delildir, devir kapsamına girmez.

Nakli deliller; Kur'an ve Hadislerdir. **Akli deliller ise;** Kur'an ve Hadisleri harici bir şekilde doğrulayan ve akıl ve mantık çerçevesinde getirilen objektif önermelerdir.

Mesela; "*Hazreti Muhammed (sav) ümmidir, yani okuma ve yazması yoktur, Kur'an ise kitabidir, yani ilmilik ve kitabilik isteyen bir kitaptır. Ümmi birisinin böyle eşsiz ve*

benzersiz bir kitabı telif etmesi mümkün değildir." demek; akli ve mantıki bir önerme ve delildir. **Devir**; kısır döngü bir şekilde delil getirilmesi istenen bir şeyin içinden delil getirmektir.

Mesela; "**Kur'an, Allah kelamı mıdır?** sorusuna, Kur'an içinden nakli bir delil takdim etmek **devir** olur.

(1) [İşârâtü'l-İ'câz, Bakara Sûresi, Âyet: 25 Tefsiri](#)